

25 august 2022

La Nr.

Nr. 12-5/19-1746

din

**Doamnei Natalia GAVRILIȚA,
Prim-ministru al Republicii Moldova**

Stimată doamnă Prim-ministru,

Prin prezenta, Vă remitem pentru informare *Raportul nr.2 privind monitorizarea respectării drepturilor persoanelor refugiate din Ucraina, în contextul stării de urgență pentru perioada Mai-Iulie 2022*, elaborat de către Oficiul Avocatului Poporului și de a considera recomandările adresate în vederea îmbunătățirii procesului de gestionare a aflului de străini din Ucraina.

Anexă: Raport nr2 privind monitorizarea respectării drepturilor persoanelor refugiate din Ucraina, în contextul stării de urgență pentru perioada Mai-Iulie 2022

Cu respect,

**Ceslav PANICO,
Avocatul Poporului(Ombudsmanul)**

Atenție! Documentul conține date cu caracter personal prelucrate în sistemul de evidență nr. 0001694 - 001, înregistrat în Registrul de evidență al operatorilor de date cu caracter personal www.registru.datepersonale.md. Prelucrarea ulterioară a acestor date poate fi efectuată numai în condițiile prevăzute de Legea nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

25 august 2022 Nr. 12-5/19-1746

Aprob _____

Cestav PANICO
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

„25 „ august 2022

RAPORT nr.2
privind monitorizarea respectării drepturilor persoanelor refugiate din Ucraina în
contextul stării de urgență pentru perioada Mai – Iulie 2022

22 august 2022

Prezentul Raport a fost elaborat în cadrul Oficiului Avocatului Poporului cu implicarea membrilor Consiliului Consultativ de prevenire a încălcării drepturilor persoanelor refugiate din Ucraina, creat pe lângă Oficiul Avocatului Poporului.

Organizații și grupuri de inițiative implicate în procesul de monitorizare și raportare a respectării drepturilor refugiaților și refugiatelor din Ucraina:

- Oficiul Avocatului Poporului(OAP);
- Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității;
- Centrul de Drept al Avocaților (CDA);
- Moldova pentru Pace;
- Promo-LEX;
- Centrul de Drept al Femeilor (CDF);
- Institutul de Reforme Penale (IRP);
- Centrul "Memoria";
- Centrul pentru Politici, Inițiative și Cercetări "Plattform";
- Coaliția pentru Incluziune și Nediscriminare;
- Centrul de Politici și Reforme.

Persoană de contact:
Carolina Cazaciuc,
Șef- adjunct al Direcției Gestionarea și Investigarea Cererilor
Oficiul Avocatului Poporului

Email: carolina.cazaciuc@ombudsman.md

CUPRINS

CUPRINS	3
ABREVIERI	4
SUMAR EXECUTIV	5
I. GESTIONAREA CRIZEI PERSOANELOR REFUGIATE DIN UCRAINA	7
II. DREPTUL DE ȘEDERE ȘI STATUTUL PERSOANELOR REFUGIATE DIN UCRAINA..	8
III. MANAGEMENTUL PLASAMENTULUI TEMPORAR.....	11
IV. ASISTENȚA MEDICALĂ	18
V. COPIII.....	20
CONCLUZII.....	23
RECOMANDĂRI ADRESATE GUVERNULUI ȘI COMISIEI PENTRU SITUAȚII EXCEPȚIONALE	24

ABREVIERI

MAI – Ministerul Afacerilor Interne

CSE - Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova

ANAS – Agenția Națională de Asistență Socială

BMA – Biroul Migrație și Azil

ONU – Organizația Națiunilor Unite

UE - Uniunea Europeană

CUGC – Centrul Unic de Gestionare a Crizei

ANTA – Agenția Națională Transport Auto

ANSP – Agenția Națională pentru Sănătate Publică

STAS – Structura Teritorială de Asistență Socială

MMPS – Ministerul Muncii și Protecției Sociale

MS – Ministerul Sănătății

MEC – Ministerul Educației și Cercetării

CNPDCP – Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal

CPTR – Centrul de plasament temporar pentru refugiați

IMPS – Instituție medico-sanitară publică

APC – Administrația Publică Centrală

APL – Administrația Publică Locală

PTF – Puncte de trecere a frontierei de stat

CALM – Congresul Autorităților Locale din Moldova

PNUD – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare

OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa

SUMAR EXECUTIV

Potrivit datelor oficiale actualizate, în perioada 24.02.2022 - 14.08.2022¹, în total pe teritoriul Republicii Moldova au intrat 571.011 cetățeni străini, dintre care 80.904 au rămas pe teritoriul Republicii Moldova, 42.637 dintre ei fiind minori.

Din primele zile ale crizei refugiaților, cauzată de invazia Federației Ruse în Ucraina, Oficiul Avocatului Poporului și-a propus monitorizarea drepturilor persoanelor strămutate din Ucraina și a felului în care autoritățile din Republica Moldova își îndeplinesc obligațiile internaționale privind respectarea drepturilor acestora. În acest scop a fost constituit un Consiliu Consultativ de prevenire a încălcării drepturilor persoanelor refugiate din Ucraina și elaborate instrumente de monitorizare a drepturilor persoanelor refugiate.

Pe 18 mai 2022, Oficiul Avocatului Poporului și Consiliul Consultativ au dat publicității Raportul nr.1 privind monitorizarea respectării drepturilor persoanelor refugiate din Ucraina în contextul stării de urgență pentru perioada 25 Februarie - 30 aprilie 2022². Acesta a inclus principalele constatări privind situația respectării drepturilor persoanelor strămutate din Ucraina din cauza războiului și un șir de recomandări adresate autorităților naționale implicate în gestionarea situației de criză și a fluxului de străini. Recomandările se axau în special pe îmbunătățirea mecanismelor de gestionare și a atingerii unui nivel înalt de respectare a drepturilor persoanelor refugiate din Ucraina.

În perioada ce a urmat, monitorizarea respectării drepturilor persoanelor refugiate din Ucraina a rămas o prioritate pe agenda de activitate a Avocatului Poporului și a Consiliului Consultativ.

Scopul prezentului Raport l-a constituit monitorizarea acțiunilor de *follow-up* ale autorităților naționale implicate în gestionarea fluxului de străini, urmare recomandărilor Avocatului Poporului, anterior propuse, precum și monitorizarea respectării drepturilor persoanelor refugiate din Ucraina, în contextul asigurării garanțiilor legale stabilite de standardele internaționale și naționale.

Obiectivul – este constatarea neajunsurilor și/sau a impedimentelor care generează anumite riscuri în procesul de asigurare, de către autoritățile publice naționale, a drepturilor și libertăților refugiaților/refugiaților, precum și formularea de recomandări fiabile, necesare unei bune gestionări a situației refugiaților.

Metodologia de monitorizare s-a focusat pe analiza legislației, standardelor existente în domeniul gestionării unui aflux de străini/refugiați, a Dispozițiilor Comisiei Situații Excepționale a Republicii Moldova (CSE), regulamentelor centrelor de plasament temporar pentru refugiați,

¹ <https://mai.gov.md/ro/news/sinteza-ministerului-afacerilor-interne-pentru-15-august-2022-ora-1000>;

² http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2022/05/Raport-nr.1-persoane-str%C4%83ine-refugiate-18_05_22.pdf;

---

analiza serviciilor oferite de către centrele de plasament temporar și colectarea de date. Totodată, metodologia de monitorizare a cuprins *documentarea din oficiu* – analiza și generalizarea informației prezentate de către autoritățile publice, analiza legislației pertinente și a regulamentelor interne; *26 vizite de monitorizare* în cadrul centrelor de plasament temporar pentru refugiați; *7 vizite de documentare* la structurile teritoriale de asistență socială; *5 vizite de monitorizare* la punctele de trecere a frontierei de stat; *7 vizite* în alte locații, altele decât centrele aprobate de ANAS, unde erau cazate persoanelor refugiate; *discuții cu refugiații și actorii publici*, precum și *activitate analitică*.

Perioada de monitorizare: Mai - Iulie 2022. Raportul reprezintă produsul Oficiului Avocatului Poporului, consultat cu membrii Consiliului Consultativ.

I. GESTIONAREA CRIZEI PERSOANELOR REFUGIATE DIN UCRAINA

1.1 În primul raport de monitorizare a procesului de gestionare a persoanelor refugiate din Ucraina, OAP a constatat, că autoritățile Republicii Moldova nu au aplicat **Mecanismul național de gestionare unitară și coerentă a situației în eventualitatea unui aflux sporit de străini**, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1146/2017.³

În schimb, CSE a creat un Centru Unic de Gestionare a Crizei, CUGC, care avea misiunea de a desfășura măsurile necesare de gestionare promptă și oportună a fluxului de refugiați din Ucraina (primirea, cazarea și asigurarea tranzitului acestora, acumularea și gestionarea asistenței umanitare recepționate, generalizarea și difuzarea datelor și informațiilor către publicul larg⁴).

Pentru facilitarea procesului de integrare a efortului național de gestionare a situației umanitare respective, CUGC urma să elaboreze Planul de gestiune a fluxului de refugiați din Ucraina, (Plan național), și să-l înainteze pentru aprobare către CSE. Adicional, entitățile APC ce fac parte din structura CUGC urmau să elaboreze planuri de activitate pe domenii distincte, conform scenariilor determinate de CUGC și în baza Planului național. Pe aspecte ce țin de ordinea publică CUGC trebuie să coopereze cu Centrul Național de Coordonare Integrată a Acțiunilor de Ordine Publică, care activează în baza Hotărârii de Guvern nr.1206/2016.

În cadrul monitorizării inițiale s-a stabilit că CUCG nu dispunea, la acel moment, de un Plan național de acțiuni⁵. În consecință, lipseau și planurile de activitate pe domenii distincte, pentru care au fost adresate recomandările de rigoare⁶.

Ca răspuns la recomandările înaintate, MAI a comunicat, că **Mecanismul** prevăzut de Hotărârea Guvernului nr.1146/2017, a **fost pus în aplicare doar parțial**, dat fiind faptul că situația existentă, nu ar corespunde conceptului acestuia. Totodată, MAI menționează, că ar fi elaborat Planuri situaționale și Planuri de contingență la nivel național, pentru gestionarea situației existente, dar care ar avea conținut specific, fiind atribuite Secretului de Stat.

De asemenea, potrivit MAI, a fost asigurată acordarea asistenței psihologice, de transportare, protecție, azil, cazare alimentare cu hrană etc., în cadrul centrelor provizorii gestionate de MAI.

³ Pag.10 Raportul nr.1 OAP;

⁴ Dispoziția CSE nr.13 din 31.03.2022, anexa nr.3;

⁵ Pag.11 Raportul nr.1 OAP

⁶ Recomandarea nr.2; 3; 4 din Raport nr.1 OAP; pag.26;

II. DREPTUL DE ȘEDERE ȘI STATUTUL PERSOANELOR REFUGIATE DIN UCRAINA

2.1 La etapa inițială a crizei, persoanelor refugiate din Ucraina li s-a facilitat dreptul de intrare și aflare pe teritoriul Republicii Moldova. Ulterior, la expirarea termenului legal de aflare pe teritoriul țării, CSE a dispus tuturor cetățenilor ucraineni să se înregistreze la BMA și să solicite acordarea dreptului de ședere provizorie.

Potrivit constatărilor anterioare, s-a stabilit că, condiția înregistrării străinilor din Ucraina, prevăzută în Dispoziția CSE nr.14 din 14 aprilie 2022, a fost una nejustificată, pentru care a fost înaintată de către Avocatul Poporului o recomandare de anularea acesteia.⁷ Astfel, recomandarea propusă a fost realizată. Prin derogare, Comisia Situații Excepționale a permis șederea pe teritoriul Republicii Moldova pe perioada stării de urgență și pe parcursul a până la 90 de zile după expirarea acesteia pentru cetățenii ucraineni, apatrizii recunoscuți de autoritățile competente din Ucraina și membrii de familie ai acestora, care au intrat în Republica Moldova în perioada stării de urgență, precum și cei care se aflau legal în Republica Moldova la data instituirii stării de urgență, fără respectarea termenului de 90 de zile calendaristice în decursul oricărei perioade de 180 de zile calendaristice⁸.

Totodată, persoanelor menționate, le-a fost oferit dreptul de a solicita Biroului migrație și azil acordarea dreptului de ședere provizorie în scop de muncă, fără obligativitatea respectării condiției de achitare a unui salariu mediu lunar pe economie prognozat pentru anul de gestiune, precum și dreptul de ședere provizorie în scop de studii, fără prezentarea actului ce confirmă mijloacele de întreținere.⁹

2.2 Având în vedere că, orice om are dreptul de a-și căuta azil împotriva persecuțiilor și de a fi sub protecția acestui azil,¹⁰ în cadrul monitorizării inițiale a situației de criză s-a constatat, că deși **persoanele refugiate din Ucraina au avut posibilitate să depună cereri individuale de azil, ele au fost exceptate de la posibilitatea de a beneficia de protecția temporară**, având în vedere situația generată de conflictul armat. Fiind menită de a fi un răspuns imediat aflului de refugiați și oricăror bariere de exercitare a drepturilor fundamentale, protecția temporară a fost ignorată de către autoritățile de resort.

În pofida fluxului ridicat de persoane din Ucraina spre hotarele Republicii Moldova pe segmentul MD-UA, care a testat capacitățile de reacție a angajaților de la frontiera de stat, reprezentând o

⁷ Pag.13 din Raportul nr.1 privind monitorizarea respectării drepturilor persoanelor străine din Ucraina în contextul stării de urgență pentru perioada 25 februarie – 30 aprilie 2022 (în continuare Raport nr.1);

http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2022/05/Raport-nr.1-persoane-str%C4%83ine-refugiate-18_05_22.pdf

⁸ Pct.12 din Dispoziția CSE nr.21 din 18.05.2022 cu modificările ulterioare;

⁹ Pnct.13 din Dispoziția CSE nr.30 din 13 iulie 2022;

¹⁰ Art. 13 din Declarația Universală a Drepturilor Omului;

presiune fără precedent,¹¹ cât și a recomandării Avocatului Poporului de acordare a protecției temporare persoanelor refugiate din Ucraina pe perioada de 1 an,¹² **până la momentul actual protecția temporară pentru aceștia, nu a fost asigurată.**

Potrivit răspunsului MAI, la subiectul posibilității acordării protecției temporare au fost organizate ședințe și grupuri de lucru. Prin urmare, s-au constatat calcule estimative financiare, pentru acordarea protecției temporare pentru 100 000 străini, constituind 2 433 000 000 lei, fapt pentru care i-au determinat, prin intermediul Comisiei Situații Excepționale de a institui ajustări și excepții care vor asigura respectarea drepturilor omului conform Convenției Europene a Drepturilor Omului din 1950.

În contextul argumentelor expuse de MAI, nu este clar felul în care au fost făcute aceste calcule și marja de acoperire a acestora. Mai mult, rolul esențial în obținerea garanțiilor stabilite de Convenția de la Geneva din 1951 privind statutul refugiaților, îl are determinarea statutului legal. În acest sens, *condiția juridică a refugiatului reprezintă o preocupare de prim ordin a Convenției*,¹³ urmând a fi coroborate cu garanțiile Convenției Europene pentru Drepturile Omului din 1950.

Prin consecință, evitarea acordării protecției temporare persoanelor refugiate din Ucraina, a condus la apariția unor situații problematice la punctele de trecere a frontierei de stat, precum și în procesul de examinare a cererilor solicitanților de azil.

► La înregistrarea cererii de azil, la PTF, solicitanților de azil le erau ridicate actele de identitate, pentru care le este întocmit un proces-verbal. Procesul-verbal este întocmit în limba română, pentru care solicitantul de azil este obligat a-l semna. Solicitantului de azil nu-i era eliberat un act de identitate provizoriu, fapt pentru care, *de jure și de facto*, persoana se afla în zonă de frontieră fără acte de identitate. Astfel, au fost generate premise pentru reținerea în orice moment a persoanelor de către Poliția de Frontieră, cu o eventuală atragere la răspundere a persoanei pentru încălcarea regimului frontierei de stat (art.332 Cod Contravențional RM-*aflarea în zonă de frontieră fără acte de identitate*), fapt despre care a fost sesizat BMA.

¹¹ Dispoziția CSE nr.15 din 20.04.2022; Dispoziția CSE nr.31 din 27 iulie 2022 secțiunea *gestionarea crizei refugiaților*;

¹² Pct.7 subpct.1 din Raportul nr.1 privind monitorizarea respectării drepturilor persoanelor străine din Ucraina în contextul stării de urgență pentru perioada 25 februarie – 30 aprilie 2022 (în continuare *Raport nr.1*); pag.26;

¹³ https://irido.ro/irido/pdf/819_ro.pdf

► Ulterior, la trecerea frontierei de stat, persoanele refugiate din Ucraina, în special cele de sex masculin cu vârste cuprinse între 18-60 ani, solicită azil pe teritoriul Republicii Moldova. Urmare completării cererii de azil, solicitantului de azil, i se întocmește proces-verbal de constatare a depunerii cererii de azil la frontiera de stat. Se întocmește act de primire-predare a documentului de identitate, cu eliberarea unui document de identitate temporar al solicitantului de azil (cu drept de muncă). Ulterior, solicitanții de azil, depun cerere de retragere a cererii de azil. Perioada de timp între depunerea și retragerea cererii de solicitare a azilului variază, în mediu, de la 2 la 5 zile. Motivul de retragere a cererii de azil: deplasarea la muncă peste hotarele țării.

► Solicitanților de azil, care solicită, în mod expres, a renunța la azil pe teritoriul Republicii Moldova, până la emiterea unei decizii privitor la ea, le este tergiversată returnarea actelor de identitate. Astfel, persoanele refugiate sunt impuse, în mod indirect, de a se reține în țară, chiar dacă acestea doresc să părăsească teritoriul Republicii Moldova de îndată ce au solicitat renunțarea la azil. Totodată, în pofida cererii de renunțare la azil, persoanele refugiate sunt obligate de către BMA de a realiza obligațiile prevăzute la art.31 alin.(1) din Legea nr.270/2008, inclusiv să se supună examenului medical, cu prelevarea probelor de sânge, fotografierii etc. Aceste acțiuni, contravin prevederilor Directivei 2013/31/UE (art.18), prin care statul trebuie să asigure solicitantului de azil, *finalizarea examinării cererii*.

Astfel, riscurile anticipate de către autoritățile naționale ale statului privind *generarea unei creșteri a solicitanților de azil fictive la traversarea frontierei de stat*,¹⁴ care, de altfel au constituit temei pentru prelungirea stării de urgență, se materializează conștient de către autoritățile responsabile de managementul frontierei și de realizarea politicilor cu privire la azil.

¹⁴ Dispoziția CSE nr.31 din 27 iulie 2022;

III. MANAGEMENTUL PLASAMENTULUI TEMPORAR

3.1 Conform datelor oficiale prezentate de ANAS, la data de 15 iulie 2022 erau active **68 centre temporare pentru cazarea refugiaților din Ucraina**.¹⁵

Constatările anterioare în cadrul monitorizării a făcut să se identifice **lipsa unor reglementări la nivel național cu privire la cazarea persoanelor străine aflate în protecție temporară pe teritoriul Republicii Moldova**, care să stabilească standarde minime și proceduri de cazare, pentru care a fost înaintată o recomandare în acest sens.¹⁶ În cadrul monitorizărilor repetate, au

► Unele persoane refugiate, care au traversat frontiera de stat cu buletinul ucrainean, s-au confruntat cu situația în care, pentru a accesa diverse servicii sociale pe teritoriul Republicii Moldova - cazare, pachete alimentare și igienice de la depozite - aveau nevoie de certificate de confirmare a traversării frontierei. În pașapoartele internaționale aceasta se confirmă prin ștampila aplicată la PTF. În cazul traversării cu buletin de identitate, confirmarea constă în înregistrarea electronică în baza de date a poliției de frontieră. Poliția de frontieră nu eliberează, la PTF, certificate de confirmare pe hârtie - ele pot fi obținute doar la oficiul central din Chișinău, costă 54 lei și sânt eliberate abia a doua zi.

► Persoanele refugiate sânt prinse într-o situație paradoxală: pentru obținerea cazării au nevoie de confirmarea traversării frontierei de stat, dar pentru obținerea acesteia ele trebuie să meargă la Chișinău, însă transportul și cazarea sânt disponibile pentru ei doar dacă dispun de această confirmare.

► În același timp, nu există un ordin sau o prevedere legală ce ar institui obligativitatea prezentării confirmării. Astfel această practică este ilegală.

► Acest aspect a fost discutat la una din ședințele de lucru ale inițiativei Moldova pentru Pace cu CUCG. A fost semnalată existența practicii, iar CUCG nu a putut să argumenteze legalitatea ei. O problemă suplimentară ține de faptul că persoanele refugiate care ajung la frontieră nu cunosc despre necesitatea solicitării acestui certificat de confirmare. Mai mult, Poliția de Frontieră nu consideră necesar ca angajații ei să elibereze aceste certificate de confirmare și pasează responsabilitatea pe voluntari, alte instituții.

► Obligativitatea certificatelor de confirmare reprezintă o barieră suplimentară pentru accesul refugiaților la servicii de primă necesitate precum cazarea în centrele de cazare sau accesul la produse alimentare și igienice la punctele de distribuție.

fost sesizate noi situații care fac apariția unor bariere în exercitarea libertăților acestora.

¹⁵ <https://www.anas.md/wp-content/uploads/2022/07/Capacitatea-de-munca-1.pdf>;

¹⁶ Pag.11 din Raportul nr.1 OAP, pnct.16;

La moment, MMPS în comun cu partenerii de dezvoltare este în proces de elaborare a proiectului Hotărârii de Guvern cu privire la organizarea și funcționarea centrelor de plasament temporar pentru persoanele refugiate.¹⁷

Totodată în perioada de raportare s-a constatat, că politica autorităților privind cazarea persoanelor refugiate a fost de a caza persoanele în centrele din afara Chișinăului, desemnate ca „centrul săptămânii”, indiferent de dorința acestora, pe motiv că orașul capitală ar fi supraaglomerat. Acest lucru nu doar limitează dreptul persoanei de a-și alege locul de aflare, dar și îi poate limita accesul la alte servicii esențiale pentru satisfacerea anumitor necesități – documentare, asistență medicală și psihologică, transport peste hotare, etc.

3.2 La fel, în contextul Dispoziției CSE nr.12 din 25 martie 2022¹⁸ începând cu 30 martie curent, în scopul evitării riscurilor legate de traficul de ființe umane, **a fost interzisă cazarea organizată a persoanelor refugiate în centrele neaprobatе de ANAS, fără înștiințarea acesteia.** Centrele neaprobatе, care vor funcționa fără înștiințarea ANAS, vor fi închise din oficiu. Astfel, s-a constatat, că prevederea în cauză nu determină un mecanism clar privind modul de implementare a acestui proces, precum și responsabilul de identificarea acestor centre, prezumându-se că această

► În cadrul procesului de monitorizare, au fost identificate centre de plasament a persoanelor refugiate din Ucraina în unele localități, care nu au fost aprobate de ANAS și care activează în continuare. Deși STAS cunoaște despre existența acestor centre, menționează că nu au tangență pe motiv că este proprietate privată, iar Regulamentul MMPS nu s-ar aplica pentru asemenea centre.

► Astfel, în cadrul monitorizării a fost identificat un centru de cult religios, a cărui administrator, din confirmările reprezentanților STAS ar fi refuzat accesul reprezentanților acestuia pe teritoriul acestuia, creând impedimente la acordarea unor servicii necesare persoanelor refugiate, inclusiv de informare, precum și de acces al organelor de drept, invocând că este teritoriu privat. De menționat că primarul localității susține prin inacțiuni, abordarea administratorului.

► În aceeași ordine de idei, a fost sesizat un caz de abuz din partea administratorului al unui centru neaprobat de ANAS. Astfel, refuzul unui minor, aflat în cazare la centru, de a părăsi o zonă a unui bazin nefuncțional a generat acțiuni de violență admise de către administrator în privința minorului. Situația dată a generat un conflict între administrator și mama minorului, primul solicitându-i să părăsească centru pe timp de noapte. De menționat, că reprezentanților STAS au menționat că ei nu sunt responsabili de activitatea centrului, dat fiind faptul că este un mediu privat, și intervin doar în cazul unor conflicte la sesizarea poliției.

ar fi atribuția directă a ANAS.

¹⁷ Răspunsul nr.14/2166 din 30.06.2022;

¹⁸ Pag.16 din Raportul nr.1 OAP;

Potrivit răspunsului ANAS,¹⁹ în perioada 30 martie-28 iulie 2022, la adresa info@anas.md au parvenit 2 înștiințări, însă Agenția nu dispune de numărul notificărilor parvenite telefonic la linia verde 080080011, dat fiind că aceasta aparține CUGC. Contextual, ANAS a menționat, că atribuții privind controlul și identificarea centrelor neaprobate, **nu i-au fost delegate**.

3.3 De asemenea, se constată în continuare, că prevederile din Dispoziția CSE nr.12 din 25.03.2022 privind *închiderea din oficiu* a centrelor temporare, sunt formale, fără a avea un impact pozitiv asupra diminuării riscurilor de trafic uman și abuz. Monitorizarea inițială²⁰ a implementării Regulamentului de organizare și funcționare a centrului de plasament temporar, aprobat prin ordinul MMPS nr.21/2020 a făcut să se evedențieze, că standardele nu prevăd cerințe obligatorii pentru adaptarea rezonabilă necesară persoanelor cu nevoi speciale și mamelor cu copii (0-3 ani).

Totodată, conform constatărilor inițiale, cu referire la **serviciile de voluntariat** s-a stabilit că în virtutea intențiilor pozitive a voluntarilor, au fost sesizate unele comportamente abuzive din partea acestora în contextul depășirii normelor de conduită etică, manifestate prin fotografierea beneficiarilor fără acordul acestora, stare de ebrietate, crearea conflictelor etc.. Pe de altă parte au fost sesizate situații ce ar prezuma acțiuni de abuz față de voluntari. Astfel de situații aduc atingere securității personale atât a beneficiarilor cât și a voluntarilor, fapt pentru care s-a înaintat o recomandare în vederea unei justificări legale prin act a serviciilor prestate de voluntari. Deși, la moment numărul voluntarilor ce asigură suport la gestionarea crizei refugiaților a scăzut, recomandarea rămâne valabilă în continuare, având în vedere eventualele riscuri.

Preluarea practicii implementării Codurilor de conduită pentru voluntari și alte persoane implicate în ajutorul umanitar destinat refugiaților utilizat, de exemplu, de inițiativa Moldova pentru Pace, ar fi un prim atu, în acest sens.

3.4 La fel, în cadrul monitorizării anterioare privind respectarea **asigurării confidențialității datelor cu caracter personal** ale beneficiarilor din centrele de plasament temporar pentru refugiați, s-a constatat că per ansamblu nu au fost identificate spații delimitate pentru stocarea informațiilor cu caracter personal, fapt ulterior reconfirmat și de către Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal. Contextual, CNPDCP a subliniat că în conținutul Regulamentului, aprobat prin ordinul MMPS nr.21/2022 nu au fost identificate garanții privind asigurarea confidențialității și securității datelor cu caracter personal de către gestionari, în cadrul operațiunilor de prelucrare a datelor ce vizează beneficiarii. Mai mult actul normativ nu stabilește condiții și termene de stocare a acestor date după expirarea termenelor de cazare. În cadrul monitorizării repetate, situația la capitolul dat nu a progresat.

¹⁹ Răspuns ANAS NR.01/1530;

²⁰ Pag.16 din Raportul nr.1 OAP;

Totodată, se observă că datele personale cu caracter medical, deși constituie o categorie specială de date și necesită o protecție sporită, confidențialitatea și securitatea acestora nu este asigurată în unele centre.

3.5 În partea **asigurării cu personal** a CPTR, la fel s-a constatat o insuficiență de cadre specializate, necesare a fi pregătite în gestionarea și comunicarea cu grupuri vulnerabile și multiculturale.

Ca răspuns la recomandările adresate în contextul constatărilor specificate, Ministerul Muncii și Protecției Sociale a evidențiat, că un șir de acțiuni pozitive realizate prin intermediul mecanismelor de cooperare eficiente cu Agențiile ONU, în speță a Înaltului Comisar ONU pentru Refugiați bazate pe o abordare multisectorială a intervențiilor în curs. În acest scop, s-a realizat consolidarea capacităților a 212 lucrători din prima linie, instruiți în domeniul prevenirii și combaterii violenței bazate pe gen și a traficului de persoane, precum și 60 de membri din rândul personalului și voluntarilor din diferite sectoare umanitare.

Totodată, MMPS a menționat că a fost revizuită metodologia privind evaluarea capacităților și nevoilor APL în gestionarea crizei refugiaților, care urmează a fi efectuată de CALM și PNUD, acoperind până la 898 de APL, precum și va fi dezvoltată o foaie de parcurs privind consolidarea prevenirii traficului de persoane, în vederea implementării recomandărilor a Reprezentantului Special OSCE *privind combaterea traficului de ființe umane*.

În contextul măsurilor prezentate de către MMPS, este necesar de a aprecia efortul depus până la moment, însă acesta insuficient raportat la numărul de personal și numărul de CPTR, pentru care se impune în continuare dezvoltarea capacităților angajaților centrelor, inclusiv pe segmente de prevenire a discursului de ură și discriminare.

3.6 Standardele aplicabile **tratamentului persoanelor refugiate**, necesită să aibă la bază **principiul de egalitate, nediscriminării și de respectare a demnității umane**. Potrivit constatărilor anterioare,²¹ eforturile depuse la capitolul dat erau minime, fiind observată o abordare discriminatorie față de anumite grupuri etnice, alimentată de discursuri de ură a anumitor persoane publice, precum și o selecție preferențială a cazării persoanelor refugiate din Ucraina, cu impact negativ asupra acestor grupuri. În acest context, au fost adresate recomandări, în vederea prevenirii și combaterii discriminării în procesul de cazare și de asigurare a serviciilor în mod echitabil. Precum și recomandări privind implementarea acțiunilor de combatere a stereotipurilor, a limbajului discriminatoriu și de ură.²²

²¹ Pag.18 din Raportul nr.1 OAP;

²² Pag.28 din Raportul nr.1 OAP;

Ca răspuns la recomandarea înaintată, MMPS a comunicat, că potrivit informațiilor prezentate de ANAS, nu au parvenit sesizări referitoare la eventuala aplicare a tratamentului discriminatoriu și/sau inegal în raport cu persoanele refugiate.²³

- ▶ În continuare se constată cazarea persoanelor de etnie romă în centre cu condiții nefavorabile în raport cu alte persoane refugiate din Ucraina. În majoritatea centrelor monitorizate în care se află persoane de etnie romă, se observă că acestea sunt supraaglomerate.
- ▶ De asemenea se evidențiază o atitudine ostilă a unor manageri de centre și reprezentanți APL față de persoanele de etnie romă. Există situații în care unele persoane care asigură cazare în mediul privat, a beneficiarilor, în speță de etnie romă, sunt intimidat de către reprezentanții APL și amenințați. Totodată, li se solicită direct de a nu caza în localitate, persoane de etnie roma;
- ▶ Expresii de genul: „nu cazăm romi că ei se comportă urît,,; „îs tare murdari și fură,,; „ yesli țigani, to kak priedete tak y uedete,, etc. se întâlnesc foarte des în timpul discuțiilor cu angajații centrelor;

Mai mult, în urma unei vizite de monitorizare s-a constatat, că segregarea pe criteriu de etnie are loc în cadrul aceluiași centru de plasament, astfel încât persoanele de etnie romă erau cazate într-un edificiu separat, având condiții mai proaste și acces la servicii limitate, comparativ cu celelalte categorii de refugiați cazați în același centru.

În urma celor expuse se constată că situația la capitolul asigurarea egalității rămâne neschimbată, ba mai mult există premise ca aceasta să se înrăutățească, dat fiind abordarea sporadică a autorităților de a interveni doar atunci când sunt sesizați asupra unor eventuale cazuri de discriminare, decât a întreprinde măsuri de prevenire a unor situații de acest gen.

Totodată, se constată că **fenomenul de segregare și de tratament inechitabil** iau amploare inclusiv, datorită modului de repartizare a persoanelor în centrele de cazare odată cu apelarea *liniei verzi*. Astfel, au fost sesizate cazuri, când în momentul adresării persoanei refugiate către linia verde, pentru cazare în centre, persoana responsabilă redirecționează în centre cu beneficiari preponderent de etnie romă, dacă familia este numeroasă.

O problemă comunicată de managerii centrelor de plasament temporar unde sunt cazate persoane rome, este insuficiența mediatorilor comunitari calificați, care să asigure o comunicare pozitivă a beneficiarilor refugiați, iar pe de altă parte, se menționează, că unii mediatorii comunitari însuși creează provocări între beneficiari și reprezentanții autorităților publice.

²³ Răspunsul MMPS nr.14-2166 din 30.06.2022;

- ▶ În cadrul procesului de monitorizare, se observă că repartizarea persoanelor cu nevoi speciale refugiate din Ucraina este orientată spre anumite centre a căror fondatori au acceptat inițial să cazeze acest grup de persoane de comun cu altele. Treptat acest fenomen a devenit o practică, toate persoanele refugiate cu nevoi speciale fiind din start direcționate către aceste centre, ceea ce a făcut ca în aceste centre să rămână un număr majoritar de persoane cu dizabilități, involuntar creându-se o segregare a acestora. Acest fenomen este alimentat și de faptul, că pe lângă *linia verde* existentă, s-au creat mecanisme de interacțiune directă a transportatorilor de persoane care fac parte din anumite grupuri vulnerabile cu gestionarii CPTR;
- ▶ Chiar dacă administratorii unor asemenea centre depun eforturi pentru adaptarea rezonabilă pentru persoanele cu nevoi speciale, acestea totuși nu răspund politicii statului în domeniul accesibilității, aprobată conform Legii nr.60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități.
- ▶ În cadrul unor centre de plasament temporar pentru refugiați se identifică cazuri de refuz în cazare a persoanelor cu dizabilități mentale, pe motiv că nu ar exista servicii specializate de asistență relevante acestui grup de persoane. De asemenea s-a constatat inexistența unor mecanisme de identificare și referire a persoanelor cu probleme de sănătate mentală;

O altă problemă la capitolul asigurării plasamentului persoanelor refugiate este lipsa unui mecanism de cazare a bărbaților singuri. Astfel au fost constatate mai multe cazuri de refuz de cazare a acestei categorii, fără oferirea unor alternative. Chiar dacă la una dintre ședințele CUGC, cu reprezentanții inițiativei Moldova pentru Pace, s-a convenit examinarea oportunității desemnării unui centru de plasament în acest scop, nu au urmat careva acțiuni.

Rămâne problematică și situația la capitolul siguranței și securității persoanelor plasate în centre. Astfel au fost sesizate cazuri de comportament agresiv și/sau violent în cadrul centrelor care au fost abordate doar parțial de autorități (persoana este audiată, i se face proces-verbal, după care e întoarsă la centru fără luarea unor măsuri de protecție/prevenție). Se recomandă dezvoltarea unui mecanism de intervenție în astfel de cazuri care să asigure drepturile persoanei și siguranța celor din jur.

3.7 Asigurarea cu hrană și bunuri de strictă necesitate rămân a fi componente esențiale a serviciilor sociale, oferite persoanelor refugiate din Ucraina în cadrul plasamentului temporar.

Procesul de asigurare cu hrană a beneficiarilor din centrele de plasament a fost preluat de Programul Mondial de Alimentație, care asigură prin sistemul de catering, distribuirea hranei în centre. În cadrul monitorizării, per ansamblu, atât managerii centrelor, cât și beneficiarii nu au comunicat nemulțumiri în acest sens.

3.8 Asigurarea bunurilor de strictă necesitate și îmbrăcăminte per ansamblu se realizează din donații externe. Acestea sunt distribuite atât prin intermediul STAS-lor, cât și la direct de către donatori.

Touși, au fost menționate alegații din partea beneficiarilor, privind distribuția neechitabilă a bunurilor umanitare în cadrul unor CPTR, în cazul distribuirii directe de către donatori. În situațiile date, se creează o dispersare a beneficiarilor pe grupuri favorizate de către administratorii centrelor, ceea ce duce la apariția conflictelor însuși între beneficiari.

3.9 La fel, a fost constatată o situație de management defectuos al centrului de cazare, datorită abordării negative a managerului centrului, care din motive nefondate refuza asigurarea bunurilor umanitare refugiaților. Astfel, au fost depistate curențe în activitatea centrului cu privire la asigurarea calității alimentelor, asigurarea produselor igienice, precum și atitudinea ostilă față de beneficiari.²⁴

---

²⁴ <http://ombudsman.md/news/autoritatile-publice-au-luat-atitudine-fata-de-solicitarea-avocatului-poporului-privind-respectarea-drepturilor-refugiatilor-la-centrul-de-plasament-temporar-din-satul-popeasca/>

IV. ASISTENȚA MEDICALĂ

4.1 Odată cu declanșarea situației de conflict armat în Ucraina, CSE a operat derogări de la legislația națională, dispunând acordarea asistenței medicale în toate cazurile de urgențe medico-chirurgicale cheltuielile fiind achitate din fondurile bugetului de stat. În acest sens au fost create echipe mobile medicale la PTF cu Ucraina și în cadrul CPTR, care depășesc numărul de 100 refugiați, iar la necesitate fiind solicitat serviciul 112.

În contextul monitorizării anterioare²⁵, s-a stabilit dotarea slabă a ambulanțelor pentru acordarea asistenței medicale relevante diagnosticului stabilit, lipsa preparatelor farmaceutice, necesare bolnavilor cu boli cronice, precum și lipsa continuității supravegherii și acordării asistenței medicale în cadrul punctelor medicale din centrele temporare de plasament.

La recomandările adresate,²⁶ Ministerul Sănătății susține, că *toate echipele medicale sunt asigurate continuu cu medicamente și dispozitive medicale. Loturile de medicamente, echipamente de protecție și dispozitivele medicale din ajutoarele umanitare sunt distribuite tuturor instituțiilor corespunzător necesităților și sunt destinate pentru asigurarea continuității tratamentului refugiaților cu boli cronice*²⁷. Totodată, Ministerul Sănătății a asigurat, că toate serviciile medicale, sunt asigurate din contul mijloacelor disponibile ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală cu suportul organizațiilor internaționale.

4.2 În virtutea asigurărilor date de către MS, totuși în procesul de monitorizare ulterioară, această problemă rămâne actuală. În majoritatea cazurilor gestionarii CPTR menționează că acestora li se oferă măști de protecție, teste anti-COVID-19, dezinfectante, paracetamol, espumizan, și bint. Produse antiinflamatoare de care deseori au nevoie mamele cu copii mici, sunt insuficiente sau lipsesc.

4.3 De asemenea, de către beneficiari a fost invocat faptul, că la prezentarea în farmacii, în unele localități, a voucherelor oferite de către donatori pentru procurarea medicamentelor, acestora li se explică că ei pot procura doar anumite produse, care deseori sunt produse cosmetice, nu și de tratament. În pofida dezacordului MS, privind dotarea slabă cu medicamente a punctelor medicale din cadrul centrelor de plasament temporar, alegații în acest sens au continuat să fie invocate în cadrul monitorizărilor.

4.4 Subsidiar, în cadrul monitorizărilor desfășurate, de către unii gestionari ai centrelor temporare este invocat faptul, că în centre sunt persoane sau copii care ar avea, vizual probleme de sănătate mentală sau dizabilitate fizică, însă persoanele ar refuza, să le fie recunoscut prin act legal

²⁵ Pag. 23 din Raportul nr.1 OAP;

²⁶ Pag.27 din Raportul nr.1 OAP;

²⁷ Răspunsul MS nr.08/2173;

dizabilitatea. Astfel, acestea sunt raportate pentru evidență la STAS-uri ca persoane fără dizabilități, fapt ce generează o ignorare tacită, de către autorități, a necesităților speciale în contextul asigurării unui eventual tratament medical specializat, iar în cazul în care persoana nu deține document ce confirmă gradul de dizabilitate, aceasta se află în imposibilitatea de a beneficia de prestațiile sociale corespunzătoare. De menționat, că managerii nu consideră aceste circumstanțe o problemă, menționând, că dacă *ei nu cer și nu vor, nu-i vom impune*.

4.5 Astfel, se face vizibilă, inexistența, unor mecanisme clare, necesare a fi elaborate și implementate de către MS de comun cu MMPS, privind identificarea și referirea persoanelor refugiate cu probleme de sănătate mentală, bazate pe respectarea eticii și a confidențialității. La fel, este important, ca aceste mecanisme să fie accesibile și vizibile atât pentru beneficiarii de plasament temporar, cât și pentru gestionarii centrelor.

4.6 Potrivit surselor mass-media,²⁸ și a vizitelor de monitorizare s-a observat o creștere a alegațiilor cu privire la infectarea cu COVID-19 a beneficiarilor cazați în centre, precum și cu privire la cazurile în care ultimii manifestă semne patologice provocate de pediculoză, acestea constituind premise serioase ce ar afecta negativ sănătatea publică, atât pentru persoanele refugiate, cât și pentru personalul centrelor temporare de cazare.

În acest context au fost sesizate CUGC și MS. Astfel, începând cu 27.05.2022, centrele temporare de plasament aprobate de ANAS, prezintă săptămânal în adresa ANSP date privind starea epidemiologică a refugiaților și cazurile de maladii infecțioase înregistrare în acestea. Care la rândul său, comunică aceste date CUGC.

4.7 Totodată, MS a comunicat că atât în centrele de plasament temporar, cât și în familiile gazdă, se asigură disponibilitatea testelor de COVID-19, precum și asigurarea accesului la vaccinarea anti-COVID19.

---

²⁸ <https://realitatea.md/covid-19-nu-a-disparut-la-un-centru-de-refugiati-din-chisinau-a-fost-depistat-un-focar-de-infectie/>

V. COPIII

5.1 Instrumentele internaționale de protecție a drepturilor copilului, ratificate de Republica Moldova afirmă că *Statele se angajează să respecte și să garanteze drepturile copiilor din jurisdicția lor, indiferent de rasă, sex, culoare, limbă, apartenență etnică, de situația materială, de statutul dobândit al copilului ori al părinților sau al reprezentanților legali*²⁹.

Constatările adresate anterior situației copiilor refugiați din Ucraina,³⁰ s-au referit la eventuale cazuri de discriminare, la calitatea de audient a copiilor refugiați în sistemul educațional în Republica Moldova, precum și la îngrădirea liberei circulații, în contextul mecanismului intersectorial de cooperare,³¹ a copiilor refugiați în tranzit, pentru care au fost adresate recomandări.

La recomandări, MEC a răspuns, că în scopul acordării suportului pentru accesul la educație a copiilor refugiați pentru perioada martie-aprilie 2022, au fost realizate mai multe sesiuni de instruire pentru facilitarea integrării copiilor refugiați în sistemul de învățământ din Republica Moldova (formări pentru managerii instituțiilor de învățământ general în care sunt încadrați copii din familiile refugiate, workshop-uri pentru cadre didactice).

5.2 Potrivit MEC în instituțiile de învățământ general au fost integrați 1889 copii, dintre care 1252 în 230 de școli, iar 637 în 258 de instituții de educație timpurie; 649 de copii frecventează ciclul primar, 550 de elevi sunt încadrați în gimnaziile și 53 în licee. Din numărul total de elevi încadrați în instituțiile de învățământ general, 120 învață în limba română, 1123 în limba rusă.³² În cazul studiilor la distanță, copiii care decid să le urmeze, pot solicita asigurarea cu tehnică de calcul în instituțiile de învățământ din localitatea în care se află centrul temporar de plasament.

5.3 În procesul de monitorizare, unii manageri ai centrelor de plasament temporar au menționat, că tendința copiilor este de a învăța în format online. Pe de altă parte, mulți copii au comunicat, că nu prea sunt mulțumiți de studiile online, deoarece sesiunile sunt scurte, iar profesorii sunt stresați și încearcă mai repede să finiseze ora de predare. De asemenea unii copii, au comunicat că ar dori să facă studii și în limba română, doar că nu sunt siguri că vor reuși să însușească programul școlar, dat fiind perioada de timp necesară pentru învățarea unei limbi noi.

5.4 O problemă în asigurarea dreptului la educație ține de copiii care vin din familii de etnie romă, și care sunt foarte vulnerabili având în vedere pe de o parte nedorința părinților și crearea impedimentelor de către ultimii în acces la educație, iar pe de altă parte, lipsa interesului autorităților publice, de a motiva și încuraja prin măsuri pozitive încadrarea acestor copii la studii.

²⁹ Art.2 din Convenția ONU privind protecția drepturilor copilului;

³⁰ Pag.25 din Raportul nr.1 OAP;

³¹ Dispoziția CSE nr.14 din 14 aprilie 2022;

³² Răspunsul MEC nr.03/1-09/2294;

Totodată, în cadrul monitorizării se observă, că în procesul de distribuire a echipamentelor tehnice pentru asigurarea accesului la studiile online, centrele temporare unde sunt cazați romi, sunt ignorate sub pretexte discriminatorii și legate de prejudecăți, de exemplu că *acestora nu le trebuie să învețe, sau lasă că aceștia și așa fură bine.*

5.5 Astfel, se constată lipsa unor măsuri de motivare și încurajare a copiilor refugiați, în special a celor de etnie romă de a accede la studii, iar în acest sens un rol important l-ar avea mediatorii comunitari.

5.6 În scopul planificării încadrării copiilor refugiați pentru noul an de studii, au fost solicitate APL-urilor date statistice privind numărul copiilor, tinerilor și tinerelor cuprinse între 1 și 20 ani, numărul persoanelor refugiate aflate în centre temporare și cadrele didactice pe centre de plasament, pe discipline școlare.³³

5.7 Bariera lingvistică, la fel ar constitui temei pentru apariția unor impedimente de a accede la studii, în condițiile în care școlile cu predare ucraineană și rusă în țară sunt într-un număr mic.

5.8 Referitor la îngrădirea liberei circulații a minorilor, MMPS a argumentat că obligația Statului este de a proteja copiii pe teritoriul țării, iar autorizarea trecerii pe sensul de intrare/ieșire și asigurare a tranzitului, trebuie să se efectueze în strictă conformitate cu prevederile legislației naționale, și nu a celei ucrainene,³⁴ aceasta fiind și o măsură de prevenire a traficului de ființe umane. În acest sens, este apreciable îngrijorarea autorităților față de eventualele riscuri ale minorilor refugiați, însă este necesar de reiterat, că copilului cu vârsta de 16 -18 ani, refugiat din Ucraina, cu acte perfectate și scop bine determinat al destinației, aflat în tranzit pe teritoriul Republicii Moldova, urmează a-i fi asigurată securitatea pe segmentul de intrare/ieșire, fără a-i fi îngrădită libera circulație.

În context, Statul rămâne să asigure securitatea copilului, dar să nu creeze impedimente în exercitarea dreptului la libera circulație, ci dimpotrivă prin coroborarea acestora, să întreprindă măsurile necesare atât în facilitarea tranzitării, cât și asigurarea protecției unor eventuale acțiuni de abuz și exploatare. În scopul evaluării rapide al copilului aflat în situație de risc, MMPS a aprobat prin Ordinul nr.36 din 05.05.22 metodologia de evaluare a copilului neînsoțit identificat la PTF refugiat de pe teritoriul Ucrainei. Aceasta fiind una din măsurile pozitive ale Statului.

5.9 Asigurarea asistenței medicale copiilor refugiați din Ucraina, potrivit MS a fost acordată la solicitare pentru 8305 de copii. Astfel, asistența primară a fost acordată pentru 2725, pentru asistența medicală urgentă prespitalicească 2794, în sectorul spitalicesc 2786, iar internarea în spital a fost realizată pentru 1054 de copii. Au fost asistate 123 de nașteri, inclusiv 61 în cadrul

³³ Răspunsul MEC nr.03/1-09/2588;

³⁴Răspunsul MMPS nr.14/2166;

IMSP Institutul Mamei și Copilului³⁵. În același context, Ministerul Sănătății a menționat, că în sistemul de sănătate au fost înregistrate 3 adresări a copiilor refugiați cu probleme de sănătate mintală, care au beneficiat de asistența medicală specializată, fiind asigurați cu medicamente în mod gratuit.

5.10 Potrivit MS una din problemele cu care se confruntă sistemul de sănătate cu referire la copii refugiați este refuzul vaccinării copiilor, care ar putea crea riscuri de îngrădire a acestora a dreptului la educație, pentru care este necesar ca autoritățile să găsească soluții.

5.11 Dreptul copiilor la odihnă este garantat, iar Statul necesită a depune eforturi în vederea asigurării acestui drept. Astfel în virtutea măsurilor întreprinse pentru participarea copiilor atât rezidenți, cât și refugiați din Ucraina, în taberele de vară,³⁶ totuși în unele localități administrative din țară, copiii au fost lipsiți de acest drept, dat fiind crearea și organizarea centrelor de plasament temporar pentru refugiați pe teritoriul taberelor de vară existente.

5.12 Este necesar de reiterat, că în orice decizie privind copiii, autoritățile statutului urmează să găsească acel echilibru proporțional, care să respecte interesul superior al copilului. La fel este important, ca integrarea copiilor refugiați din Ucraina și asigurarea dreptului la odihnă și recreere, să fie asigurată și copiilor care vin din grupuri vulnerabile, inclusiv comunități rome sau de o altă apartenență etnică.

5.13 În contextul celor expuse supra, se constată eforturi pozitive, per ansamblu, privind asigurarea drepturilor copiilor refugiați din Ucraina, totuși autoritățile urmează să aibă o abordare strategică cu privire la mecanismele de înrolare în sistemul de învățământ, astfel încât să acopere toate grupurile sociale.

³⁵ Răspunsul MS nr.12/2643

³⁶ <https://stiri.md/article/social/copii-refugiati-din-ucraina-primiti-la-taberele-de-vara-din-r-moldova>;

CONCLUZII

Trecute prin prisma drepturilor omului, acțiunile întreprinse de către autoritățile naționale rămân a fi în continuare unele sporadice, nu și strategice necesare a fi determinate pe perioadă medie și lungă. Mai mult, constatările la moment, fac să se reitereze abordarea *post factum* a intervențiilor, de către autoritățile naționale, în special locale, nefiind una pro activă și observată încă la etapa de gestionare inițială a crizei persoanelor refugiate din Ucraina. În virtutea multitudinii acțiunilor realizate de până acum de către autorități, acestea sunt încă lipsite de o gestiune unitară și coerentă, care să reflecte o comunicare strânsă între autorități de diferite nivele. Odată cu preluarea de către organizațiile internaționale a gestionării procesului de acordare a suportului pe domeniul alimentar, bunuri umanitare, diverse servicii sociale, sau odată cu crearea de către persoanele fizice/juridice a centrelor de plasament temporar, gestionarea a rămas în mare parte în seama acestora, Statul intervenind ocazional, la solicitare, ritmul lent de planificare și implementare, fiind o cauză principală în acest sens.

Un prim pas în obținerea impactului pozitiv al gestionării situației refugiaților pentru autoritățile naționale este de a înțelege și de a conștientiza, că orice drept al străinilor care se află în situații credibile de pericol sau persecuție, cum ar fi conflictele armate, începe odată cu determinarea statutului acestora pe teritoriul statului primitor, ori în acest sens ei NU sunt protejați de propriul Guvern, rămânând a fi protejați de normele internaționale și având dreptul la o formă de protecție. Deși dreptul la azil acoperă un număr mare de libertăți fundamentale, acesta rămâne a fi un drept independent, merit să asigure siguranța și securitatea personală, precum și continuitatea vieții la adăpost de risc. Chiar dacă, nereturnarea reprezintă temelia protecției internaționale a refugiaților, exercitarea dreptului la azil este mult mai vastă, începând cu admiterea pe un teritoriu sigur și nevoia de a trata solicitanții de azi și refugiații în conformitate cu standardele aplicabile de drepturile omului și prevăzute de legislația refugiaților. Desigur Statul are o marjă largă de a decide asupra modului de protecție, însă este important ca aceasta să răspundă situației de fapt a persoanelor refugiate. În acest sens s-a concluzionat și anterior, că protecția temporară ar constitui un răspuns prompt și eficient în situația dată, nu doar ca răspuns pentru persoanele refugiate, dar și pentru sistemul de azil, în contextul înlăturării presiunii de pe acesta. În cazul în care o astfel de protecție este inacceptabilă din anumite motive, Statul ar trebui să examineze oportunitatea includerii amendamentelor legale naționale pentru o protecție subsidiară.

Contextual celor expuse, totuși este apreciată colaborarea autorităților naționale de nivel central, atât cu organizațiile internaționale și ONG-le, în vederea asigurării necesităților persoanelor refugiate din Ucraina, precum și deschiderea acestora în vederea realizării propunerilor și recomandărilor adresate. Cu toate acestea, participarea acestora în gestionarea crizei persoanelor refugiate necesită a fi una proactivă și mai mult strategică.

RECOMANDĂRI ADRESATE GUVERNULUI ȘI COMISIEI PENTRU SITUAȚII EXCEPȚIONALE

1. Se reiterează necesitatea acordării protecției temporare pe teritoriul Republicii Moldova persoanelor refugiate din Ucraina,
2. Urgentarea elaborării Planului național de gestiune a fluxului de refugiați din Ucraina, pe termen mediu și lung și a planurilor de activitate pe domeniile distincte;
3. Urgentarea reglementării la nivel național a standardelor minime și procedurilor de cazare a beneficiarilor de protecție temporară pe teritoriul Republicii Moldova, care să includă obligativitatea adaptării rezonabile pentru cazarea persoanelor cu dizabilități fizice și mentale, a minorilor neînsoțiți, mamelor cu copii cu vârsta de la 0-3 ani, precum și interzicerea discriminării și segregării în plasament;
4. Asigurarea confidențialității datelor cu caracter personal, în special a celor cu caracter medical în perioada plasamentului temporar și la expirarea termenului de cazare;
5. Urgentarea elaborării unei modalități unice de transportare a persoanelor refugiate, în special în cazul stabilirii unui grad de alertă a aflului de străini, cu stabilirea traseului rutier terestru, în cazul tranzitului, precum și modul de transportare la centrele de cazare a celor ce doresc să rămână pe teritoriul Republicii Moldova;
6. Revizuirea pct.12 din Dispoziția CSE nr.12 din 25.03.2022 în vederea determinării directe a autorității publice responsabile de identificarea locațiilor neaprobată de către ANAS, în care sunt plasate persoane refugiate;
7. Se reiterează necesitatea responsabilizării și justificării legale prin act a prestării serviciilor de voluntariat în cadrul centrelor de plasament temporar;
8. Capacitarea continuă a personalului autorităților responsabile de asigurare a managementului CPTR în contextul necesității prevenirii și asigurării tuturor beneficiarilor de tratament egal și nediscriminatoriu, inclusiv prevenirii discursului de ură;
9. Asigurarea repartizării unitare a persoanelor refugiate în centrele de plasament temporar, cu asigurarea respectării principiilor nediscriminării și segregării;
10. Elaborarea unor mecanisme de identificare și referire a persoanelor refugiate cu probleme de sănătate mentală, bazate pe respectarea eticii și a confidențialității, cu asigurarea serviciilor specializate.